

Access to Outdated Content of Public Authorities Websites of Ukraine

UDC: 352:004.77:930.25

DOI: 10.15421/152213

Mazur Oleksandr

Ph.D., <https://orcid.org/0000-0002-7569-214X>, ukraine.mazur@gmail.com

Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)

Abstract

In accordance with the **aim of the research**, the author studied the existing possibilities of accessing outdated versions of websites of public authorities of Ukraine and outlined organizational and technical obstacles.

The relevance of this **topic** is determined by the need to save (archive) websites of public authorities, which is necessary for current and future researchers and also for civil servants in order not to lose "executive memory" for the previous periods of existence of the relevant public authority. Research **methods** are observation, comparative analysis and generalization.

According to the **results** of the study, the experience of foreign countries in the issue of archiving old versions of websites, together with all published content, proves that saving and providing access to them has long become a routine matter for associations of well-known libraries, archival organizations and public authorities of the world's leading countries.

In the **conclusions**, the author notes that access to outdated versions of websites of public authorities of Ukraine is possible: firstly, provided there are links to the saved previous version of the site in the new version, secondly, on the condition that the owner proactively submits the old version of the website to the Central State Electronic Archive of Ukraine, thirdly, on the condition of knowing the URL address of the non-working old version of the site through the "Wayback Machine" service. The author identifies the following organizational and technical obstacles to access to the outdated content of the above sites as: insufficient initiative of public authorities regarding archiving of old versions of sites; selectivity in evaluating the value of outdated content; the manager's ignorance of the need to preserve the old version of the site; deletion of content due to technical impossibility of saving; complete breakdown of the service server; not extending the hosting of old versions of sites (or sites related to the site owner) as a result of the reduction or liquidation of the public authority, or the transfer of the official URL address to the GOV.UA domain zone.

Keywords: outdated content, content, web page, website, site, old version of the site, web resource, web archive, internet archive, archiving, saving, public authorities

Citation: Mazur, O. (2022). Access to Outdated Content of Public Authorities Websites of Ukraine. *Public Administration Aspects*, 10(2), 61-69. <https://doi.org/10.15421/152213>

Доступ до застарілого вмісту вебсайтів органів публічного управління України

Мазур Олександр

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

Анотація

Автором здійснено відповідно до **мети дослідження** вивчення існуючих можливостей доступу до застарілих версій вебсайтів органів публічного управління України та окреслено організаційні та технічні перепони.

Актуальність даної теми зумовлюється потребою збереження (архівування) вебсайтів органів публічного управління, яке необхідне для нинішніх і майбутніх дослідників, а також для державних службовців задля невтрати «виконавської пам'яті» за попередні періоди існування відповідного органу публічного управління. **Метами** дослідження є спостереження, порівняльний аналіз та узагальнення. За **результатами** дослідження, досвід зарубіжних країн у питанні архівування старих версій вебсайтів, разом з усім оприлюдненим контентом, доводить, що збереження і надання доступу до них давно стало буденною справою для об'єднаних відомих бібліотек, архівних організацій та для органів публічного управління провідних країн світу.

У **висновках** автор зазначає, що доступ до застарілих версій вебсайтів органів публічного управління України можливий: по-перше, за умов наявності посилання на збережену попередню версію сайту у новій версії, по-друге, за умов ініціативного здавання старої версії вебсайта володільцем до Центрального державного електронного архіву України, по-третє, за умови знання URL-адреси непрацюючої старої версії сайту через сервіс «Wayback Machine». Автор визначає наступні організаційні та технічні перепони доступу до застарілого вмісту вищезазначених сайтів як: недостатню ініціативність органів публічного управління щодо архівування старих версій сайтів; вибірковість при оцінюванні цінності застарілого вмісту; незнання керівником потреби збереження старої версії сайту; видалення вмісту із-за технічної неможливості збереження; безповоротний вихід з ладу службового сервера; не продовження хостингу старих версій сайтів (або пов'язаних з володільцем сайтів) у результаті скорочення або ліквідування органу публічного управління, або перенесення офіційної URL-адреси у домену зону GOV.UA.

Ключові слова: застарілий вміст, контент, вебсторінка, вебсайт, сайт, стара версія сайту, вебресурс, вебархів, інтернет архів, архівування, збереження, органи публічного управління

Цитування: Мазур О. Доступ до застарілого вмісту вебсайтів органів публічного управління України. *Аспекти публічного управління*. 2022. Том 10. №2. С. 61-69. <https://doi.org/10.15421/152213>

Стаття підготовлена в рамках науково-дослідної роботи «Цифрова трансформація публічного управління» (державний реєстраційний номер: 0122U002236). URL: <https://nddkr.ukrintei.ua/view/rk/fd5ca4ca1ef1708520def7780664abec>

Стаття надійшла / Article arrived: 08.04.2022

Схвалено до друку / Accepted: 29.04.2022

Вступ.

На сьогодні користування цифровими технологіями стало невід'ємною частиною життя активної більшості населення України. Через мережу Інтернет відбувається отримання розважального контенту та інформації різного спрямування від новин, реклами до інформації, що має загальносуспільне значення. Одними з джерел останньої є офіційні вебсайти органів публічного управління.

З розвитком соціальних мереж та представленням у них органів публічного управління, суттєво зменшилась затребуваність в офіційних вебсайтах цих органів. Разом з тим, перехід органів публічного управління України у 2021 році на безпаперовий документообіг при наданні електронних публічних послуг, загострює потребу проведення постійної роботи зі збереження вмісту, який створено і оприлюднено під час діяльності, у тому числі на офіційних вебсайтах органів публічного управління. Таке збереження (архівування) необхідне як для нинішніх і майбутніх дослідників, так і для державних службовців задля невтрачання “виконавської пам'яті” за попередні періоди існування відповідного органу публічного управління. Інформація оприлюднена у різний час сучасного існування держави Україна на подібних вебсайтах часто була доступна лише в Інтернеті.

На відміну від України, досвід зарубіжних країн у питаннях архівування старих версій вебсайтів, разом з усім оприлюдненим контентом, доводить, що збереження і надання доступу до них давно стало буденною справою для об'єднань відомих бібліотек, архівних організацій та для органів публічного управління провідних країн світу.

У статті органи публічного управління розглядаються як органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування.

Постановка проблеми.

Інформація збільшується з кожним днем існування людства. Кожен фахівець своєї галузі потребує вільного доступу до спеціалізованої інформації на фахових вебсайтах. Подекуди, така потреба стосується застарілого вмісту вебсайтів. У такому випадку, для державних службовців

під час виконання функціональних обов'язків така необхідність може наштовхнутись на перепони пов'язані з видаленням “непотрібного” вмісту володільцем вебсайту (чи відповідальною особою) або оновленням всього вебсайту (заміною старого вебсайту на новий) при модернізації без збереження накопиченого контенту. Збереження такої інформації набуває важливості, так як це “виконавська пам'ять” за попередні періоди існування відповідного органу публічного управління.

Аналіз досліджень і публікацій.

Особливий інтерес вітчизняних дослідників зосереджується на таких напрямках, як: дослідження тенденцій та перспектив розвитку сайтобудування, їх вплив на архівне копіювання веб-сайтів – Купрунець Т. (2013); вибір технологій та програмних засобів для створення архівних копій веб-сайтів – Фіткулін О. (2014); дослідження стану організації вебсайтів архівів України в інформаційному просторі – Коржик Н. (2017); створення архівних колекцій вебсайтів у межах ініціативного документування в Центральному державному електронному архіві України – Кручиніна Т. Г., Чернятинська Ю. Г. (2015); особливості комплектування документами особового походження в електронній формі: досвід Центрального державного електронного архіву України – Кручиніна Т. (2017).

Закордонні дослідники в останні роки увагу приділяють вивченню проблем відбору вебсайтів для архівування, якості наповненого змісту вебархівів і інструментам пошуку в вебархівах великого обсягу. Зокрема, на нашу думку, заслуговують на увагу закордонні дослідники Самерс Е. (2021), Міліган Я. (2016) та Хольцман Х. (2019). Так, Самерс Е. досліджує особистісні та організаційні причини прийняття рішень оцінювання обраного вмісту сайту для архівування, а з іншого боку як програмні інструменти для архівування формують ці рішення (Summers, 2021). Міліган Я. досліджує якими будуть для істориків майбутні цифрові методи та вебінструменти дослідження вебархівів (Milligan, 2016). У свою чергу, Хольцман Х. у своїй дисертації досліджує оптимальні підходи складання колекцій вебсторінок у вебархівах (Holzmann, 2019).

Метою статті є вивчення існуючих можливостей доступу до застарілих версій вебсайтів органів публічного управління України з окресленням організаційних та технічних перепон.

Виклад основного матеріалу.

Некомерційна організація “Internet Archive” архіває вебсайти та створює з них цифрову бібліотеку починаючи з 1996 року. Місією цієї організації є забезпечення доступу до знань. Тому до свого вебархіву організація надає вільний доступ дослідникам, науковцям та всім охочим, тобто широкому загалу. На сьогодні організація “Internet Archive” веде не тільки вебархів, але й інші архіви-колекції (фото, книжки, друковані твори, газетні статті, музика та ін.) у цифровій формі. Окрім, цього організація “Internet Archive” переконана, що Інтернет недовговічний, тому створення таких архівів є потрібним. (About the Internet, 2022).

Доступ до вебархіву відбувається через сервіс “Wayback Machine” сайту організації “Internet Archive” (<https://archive.org/web/>), де на цей час налічується понад 700 мільярдів збережених вебсторінок. Разом з тим, не весь вміст мережі Інтернет архівується, так з допомогою програмного забезпечення “Archive-It” вищезазначена організація співпрацює з понад 950 бібліотеками для ідентифікації важливих вебсторінок і створення вебколекцій цифрового вмісту. Із важливого на наш погляд є те, що при реєстрації надається можливість перевірки пошкоджених вебпосилань (щоб видалити використані деінде у власних роботах непрацюючі вебпосилання) та фіксація існуючої зараз вебсторінки для використання її як надійне посилання. (About the Internet, 2022).

Хоча організація “Internet Archive” має можливості та партнерство для обробки, архівування та подальшого доступу до архівованих вебсторінок вебсайтів, все одно охопити весь обсяг вмісту мережі Інтернет на сьогодні не є можливим. Тим більше, що ініціатива щодо збереження вмісту вебсторінок в різні дні існування офіційного вебсайту повинна виходити від органу публічного управління, то якраз для цього вищезазначена організація запрошує до партнерства в питанні створення вебколекції сайту на її серверах.

У той же час, на державному рівні України робота щодо архівного збереження вебсайтів органів публічного управління, у тому числі пов'язаних з ними вебресурсів, стала можливою після утворення Центрального державного електронного архіву України (Про утворення, 2007). Але архівування вебресурсів це лише частина роботи, яка покладена на ЦДЕА. Лівова частка роботи у завданні архівного постійного зберігання документів в електронній формі (документів електронного документообігу державних установ та ін.) та надання доступу до них (Про ЦДЕА України, 2022).

Серед переліку документів Центрального державного електронного архіву України (далі – ЦДЕА) на архівування в електронній формі відносяться електронні інформаційні ресурси (передані на зберігання) або відібрані ЦДЕА на постійне зберігання після проведення експертизи цінності вебресурсів експертною комісією. Стосовно органів публічного управління, то ЦДЕА має право “одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування” інформаційні ресурси (Про внесення змін, 2016). Крім цього, вимагати у володільця електронних інформаційних ресурсів документів для проведення експертизи їх цінності. А також, подавати судові позови, у разі неналежного архівного зберігання, щодо позбавлення прав власності на вебресурси. (Про внесення змін, 2016).

На сьогоднішній день на вебсайті ЦДЕА представлено 41 збережений архівний фонд, з них 9 фондів стосуються органів публічного управління. Назви цих 9 фондів наступні:

- Електронні інформаційні ресурси Державного комітету України у справах національностей та релігій;
- Електронні інформаційні ресурси Державної установи «Український центр інформаційних технологій та Національного Реєстру» Міністерства охорони здоров'я України;
- Електронні інформаційні ресурси Державної служби України з питань захисту персональних даних;
- Електронні інформаційні ресурси Державної архівної служби України;
- Електронні інформаційні ресурси Державної служби з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань;

- Електронні інформаційні ресурси Державного агентства України з туризму та курортів;

- Електронні інформаційні ресурси Державного агентства з питань електронного урядування України;

- Електронні інформаційні ресурси ліквідованих, реорганізованих органів влади;

- Колекція електронних інформаційних ресурсів державних архівних установ. (Фонди ЦДЕА, 2022).

Слід визнати, що експертний відбір інформаційних ресурсів на зберігання відбувається з позицій державної політики в сфері архівної справи та діловодства. Тому, (не беручи до уваги з одного боку малий штат працівників ЦДЕА, а з іншого – значну кількість вебсайтів органів публічного управління) при такому підході залишаються осторонь переважна більшість сайтів органів публічного управління.

У 2014 році, після початку російської агресії, очікувано збільшилось кіберзагроз з боку росії на вебсайти центральних органів виконавчої влади та підприємств критичної інфраструктури України. Тому запобігання кібератакам, а також виявлення, захист та ліквідація наслідків кіберінцидентів (відновлення функціонування електронних інформаційно-комунікаційних систем) стало пріоритетним для існування держави. У цьому контексті, заслуговує на увагу реалізація Міністерством цифрової трансформації України й Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації експериментального проекту щодо функціонування Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів (Про реалізацію, 2021).

Цей проєкт передбачає етапну побудову споруд електронних комунікаційних мереж та інформаційної системи, що необхідні для забезпечення функціонування та подальшого розвитку основних (у тому числі резервних) захищених дата-центрів (центрів обробки даних). Основним призначенням цих дата-центрів є обробка та збереження державних електронних ресурсів. В основних завданнях Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів (далі – Національний центр) є забезпечення безперервної роботи державних електронних

інформаційних ресурсів державних органів, резервного копіювання відомостей та інформації зазначених ресурсів, у тому числі забезпечення надійного функціонування серверного та мережевого обладнання для зберігання, дублювання та резервування даних інформаційних систем. (Про реалізацію, 2021). Тобто, Національний центр архівує резервні копії державних електронних інформаційних ресурсів, але це архівування направлено на відновлення відповідного вебсайту під час ліквідації наслідків кібератаки та не має на меті забезпечення повсякденного доступу до старої версії цього вебсайту. В такому випадку, саме керівник органу публічного управління може бути гарантом доступу до старої версії вебсайту, а саме розглядати її як частину існуючого офіційного вебсайту. Іншим рішенням може бути розміщення посилання на неї в сервісі “Wayback Machine” на діючій версії офіційного вебсайту.

Відповідно до завдань, Центральний державний електронний архів України надає безпосередньо користувачам доступ до архівних відомостей, які містяться в електронних інформаційних ресурсах, у тому числі інформує про можливість використання цих відомостей (Про внесення змін, 2016). ЦДЕА розміщує архів вебресурсу на своїх технічних можливостях (у тому числі дозволених хмарних сервісах) або серверах організації, що є володільцем вебсайту. Тому залишаються сподівання стосовно розширення експериментального проєкту – Національний центр резервування державних інформаційних ресурсів, у напрямку архівування резервних копій вебсайтів органів публічного управління для послідовного передавання їх до ЦДЕА (або надання доступу ЦДЕА до резервних копій для формування вебколекцій архівних фондів).

У той же час, впровадження вебпорталу відкритих даних (Портал відкритих даних, 2022; Про затвердження Положення, 2015) позитивно вплинуло на доступ та збереження інформації у формі відкритих даних. При чому в Україні спостерігається розвиток сфери відкритих даних про це свідчить, аналітичний звіт Міністерства цифрової трансформації України (Оприлюднення та оновлення, 2020). Передбачено

щорічне подання від розпорядників інформації до зазначеного міністерства карток з оцінюванням стану оновлення й оприлюднення відкритих даних. Оцінка поданих карток відбувається із залученням представників громадянського суспільства для формування рейтингу (Про затвердження Положення, 2015). Таким чином, вбачається що практика оприлюднення відкритих даних сприяє подоланню корупції в роботі органів публічного управління, наприклад як прозорість фінансової звітності бюджету відповідної території. Періодичне якісне оновлення відкритих даних за всіма критеріями є основним завданням існування порталу відкритих даних. Але інформація (у тому числі застарілі дані), яку було оприлюднено в мережі Інтернет органами публічного управління до впровадження порталу відкритих даних, у цьому випадку залишається поза увагою.

На початку впровадження вебсайтів органів публічного управління використання доменної зони GOV.UA у назвах сайтів було не обов'язкове, хоча можливість для “урядових державних установ” існувала з середини 1990-х років (28 років історії, 2020), тобто ініціатива віддавалась на розсуд керівника установи.

На прикладі історії правонаступництва нинішнього Міністерства цифрової трансформації України можна продемонструвати як змінювались написання URL (уніфікований локатор ресурсів – URL) в мережі Інтернет і чи збережені попередні версії вебсайтів, а саме у низхідному порядку:

1. Міністерство цифрової трансформації України (thedigital.gov.ua – спостерігається планомірне збереження вебсторінок у “Wayback Machine”);

2. Державне агентство з питань електронного урядування України (e.gov.ua – версію сайту збережено у “Wayback Machine”);

3. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України (dknii.gov.ua – вміст вебсайту за період починаючи з 2009 року та до ліквідації агентства збережено у “Wayback Machine”);

4. Державний комітет інформатизації України (dki.gov.ua – версію сайту частково збережено у “Wayback Machine”).

Слід зазначити, що на нинішньому вебсайті Міністерства цифрової трансформації України (далі – Мінцифри) вже немає посилання на попередню версію сайту e.gov.ua, хоча у перший рік існування Мінцифри таке посилання було. Але це можна пояснити як «втратою» на шляху набуття агентством статусу міністерства, хоча підготовка та здавання на архівне зберігання до Центрального державного електронного архіву України вже проводилось Державним агентством з питань електронного урядування, про що свідчить розміщена фондова колекція №30 на сайті ЦДЕА.

Ті сайти міністерств або органів публічного управління, що мали інші доменні зони, проіснували до повного переходу всіх вебсайтів у доменну зону GOV.UA. Прийняття Кабінетом Міністрів України змін до вимог щодо створення (модернізації) офіційних вебсайтів (Про внесення змін, 2019) зобов'язало керівників органів публічного управління забезпечити перехід вебсайтів цих органів у доменну зону GOV.UA. Тобто, за умов збереження вебсторінок потрібного вебсайту у сервісі “Wayback Machine”, користувач що бажає переглянути застарілий вміст може не знайти цих вебсторінок з причини незнання тодішньої стандартизованої адреси вебресурсу (URL) в мережі Інтернет.

На сьогодні, якщо взяти офіційні вебсайти міністерств, то на переважній більшості з них немає посилань на стару версію сайту. Тобто, з 17 міністерств тільки 2 та урядовий портал мають посилання, а саме:

вебсайт Міністерства фінансів України (<https://mof.gov.ua/>) має посилання на стару версію сайту (<https://www.old.minfin.gov.ua/>);

вебсайт Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/>) має посилання на стару версію сайту (<http://old.mon.gov.ua/>);

урядовий портал (<https://www.kmu.gov.ua/>) має посилання на стару версію сайту (<http://old.kmu.gov.ua/>).

Слід зазначити, що розробниками єдиного шаблону для модернізації вебсайтів міністерств було передбачено у структурі вебсайту розділ «Стара версія сайту».

Існуючі нормативно-правові акти щодо оприлюднення діяльності органів публічного

управління в мережі Інтернет визначають межі, порядок та правила. Діючий з 2002 року порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність зобов'язує органи публічного управління України забезпечувати інформаційне наповнення (відповідно до затвердженого переліку) та функціонування офіційних вебсайтів (вебресурсів) цих органів, а також дотримуватись вимог при створенні (модернізації) вебсайтів, що стосуються дизайну та погодження проектів дизайну вебсайтів. (Про Порядок оприлюднення, 2002).

У тексті вищезазначеного порядку не було передбачено, а також в останніх змінах до нього, архівування з передачею на збереження застарілого вмісту вебсайтів органів публічного управління, тим більше цього не було для вебсайтів, які пов'язані з органами публічного управління. Частина таких пов'язаних вебсайтів, як кінцевий продукт співпраці, стосувалась реалізованих проектів на умовах співфінансування між владою та міжнародними фондами допомоги. Одиниці з таких реалізованих проектів, у вигляді вебсайтів, залишились існувати до цих пір. Нечисельним прикладом цьому є існуючий вебсайт успішно реалізованого проекту «Регіональний віртуальний офіс електронних адміністративних послуг Дніпропетровської області» (e-services.dp.gov.ua).

Поза увагою залишаються тепер вже непрацюючі вебсайти, які в свій час були результатом реалізованих владою проектів на умовах співфінансування. Зазвичай із закінченням фінансування (етапного співфінансування), не профінансована оплата за послуги хостингу для таких вебсайтів завершується відключенням доступу до вмісту сайту. А в деяких випадках, через тривалий час з дня відключення доступу, спостерігається використання URL зовсім іншим володільцем, аніж орган публічного управління, який не профінансував подальший хостинг такого вебсайту. Ці вебсайти важливо було б архівувати з подальшим доступом для дослідників за тематикою, а на нашу думку, для державних службовців або службовців місцевого самоврядування дотичних до галузевої тематики (результатів попереднього періоду роботи органу публічного управління).

З впровадженням нового адміністративного устрою районів в областях, разом зі зникненням старого районного поділу стають непотрібними офіційні вебсайти райдержадміністрацій та райрад. Також, після початку реформи децентралізації утворення об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) з кількох сільських, селищних або іноді з однією із міських рад, зробило неактуальними існування офіційних вебсайтів «слабших» учасників утворення ОТГ. Тому такі вебсайти з часом зникають з причин не продовження хостингу, а основним офіційним вебсайтом ОТГ стає сайт органу місцевого самоврядування, який є центром ОТГ.

Але є інший шлях збереження застарілого вмісту веб-сайту, який можна побачити на прикладі міжнародної організації ЮНЕСКО (організація з питань освіти, науки і культури, що утворена ООН), яка вебсторінки свого вебсайту архівує на серверах компанії “Internet Archive” та офіційно наводить посилання на власному сайті на архів цих вебсторінок за відповідний минулий період у сервісі “Wayback Machine” (<https://webarchive.unesco.org/>).

Також, вартий уваги досвід США, наприклад, архівні версії вебсторінок сайту Державного департаменту США (www.state.gov), за відповідні періоди роботи експрезидентів США, можна переглянути переходячи за посилання на діючій версії сайту у архівному розділі (U.S. Department, 2022). Слід зауважити, що архів зазначених версій цього вебсайта збережено на державних серверах, а також архівні вебсторінки www.state.gov зберігаються на сайті Бібліотеки конгресу США за допомогою вищезазначеного сервісу “Wayback Machine”. Бібліотека Конгресу Сполучених Штатів Америки є дослідницьким підрозділом Конгресу США. Серед іншого у її колекціях зберігаються архіви вебсайтів органів публічного управління США (Library of Congress, 2022).

У свою чергу, цікавий для нас досвід Великобританії, де створено Британський вебархів. Цей архів є результатом співпраці найбільших бібліотек країни та входить до складу Системи цифрової бібліотеки Великобританії. Метою вебархіву є збір (один раз на рік), архівування та надання доступу

до вебсайтів Великобританії для майбутніх дослідників і всіх бажаючих. Завданнями зазначеного вебархіву є: автоматизований збір (вебсканування проводиться один раз на рік), але вибрані вебсайти архівуються частіше на підставі швидкості зміни їх вмісту або для формування тематичної колекції (події, сфери інтересів та ін.); щоденне архівування вмісту вебсайтів, що мають загальносуспільне значення; відпрацювання програмних механізмів архівування соціальних медіа. (About Us, 2022).

Висновки.

Інформація оприлюднена на офіційному вебсайті у різні періоди існування відповідного органу публічного управління України часто була доступна лише в Інтернеті. Окрім архівної цінності, збереження такої інформації є, по-суті, збереженням частини “виконавської пам'яті” потрібної для службовців уповноважених на виконання функцій держави.

Відповідно до мети статті визначено, що доступ до застарілих версій вебсайтів органів публічного управління України можливий через:

- нові (модернізовані) версії офіційних вебсайтів (за умови наявності розділу “Стара версія сайту” з посиланням на попередню версію, яку збережено на службових серверах);

- архівні фонди Центрального державного електронного архіву України (за умови ініціативного здавання старої версії вебсайту володільцем або обраної за результатами експертизи самим ЦДЕА);

- сервіс “Wayback Machine” у вебархіві некомерційної організації “Internet Archive” (за умови знання URL-адреси непрацюючої старої версії вебсайту органу публічного управління);

- інші Інтернет-сервіси, що спеціалізуються на архівуванні вебсайтів.

Також визначено наступні організаційні та технічні перепони вищезазначеного доступу:

- недостатня ініціативність органів публічного управління у залученні ЦДЕА для архівування старих версій офіційних вебсайтів;

- раціональна вибірковість ЦДЕА при оцінюванні цінності застарілого вмісту вебсайтів залишає поза увагою більшість вебсайтів з офіційною буденною інформацією;

- незнання (небажання) керівником про потребу збереження старої версії вебсайту;

- видалення вмісту із-за технічної неможливості збереження старої версії вебсайту внаслідок обмеженого об'єму дискового простору на службових серверах володільця;

- безповоротний вихід з ладу службового сервера з втратою всієї інформації старої версії вебсайту;

- не продовження хостингу старих версій офіційних вебсайтів (або пов'язаних з володільцем сайтів) у результаті скорочення або ліквідування органу публічного управління, або перенесення офіційної URL-адреси у доменну зону GOV.UA.

Завершення створення Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів дає надію, що при визначенні необхідності збереження старих версій вебсайтів, він як не що інше має всі технічні можливості для архівування та збереження застарілого вмісту вебсайтів органів публічного управління. Тобто, технічно спроможний передавати на подальше зберігання до Центрального державного електронного архіву України.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- 28 років історії українських доменів. (2020, Липень 2). Відновлено з <https://freehost.com.ua/ukr/faq/articles/25-rokiv-istoriji-ukrajinskih-domeniv-ua-v-3hh-storinkah/>
- About the Internet Archive. (2022). Retrieved from <https://archive.org/about/>
- Коржик, Н. (2017). Архіви України в інформаційному просторі: сучасний стан організації веб-сайтів. *Вісник Книжкової палати*, 8, 21-24. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2017_8_7
- Кручиніна, Т. (2017). Особливості комплектування документами особового походження в електронній формі: досвід Центрального державного електронного архіву України. *Студії з архівної справи та документознавства*, 24-25, 248-252. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/sasd_2017_24-25_28
- Кручиніна, Т. Г., & Чернятинська, Ю. Г. (2015). Створення архівних колекцій веб-сайтів у межах ініціативного документування в Центральному державному електронному архіві України. *Архіви України*, 5-6, 61-67. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2015_5-6_6
- Купрунець, Т. Я. (2013). Тенденції та перспективи розвитку сайтобудування, їх вплив на архівне копіювання веб-сайтів. *Архіви України*, 6, 95-104. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2013_6_10

- Оприлюднення та оновлення відкритих даних розпорядниками інформації у 2020 році. (2020, Жовтень). *Аналітичний звіт Міністерства цифрової трансформації України*. Відновлено з <https://data.gov.ua/uploads/files/2021-10-11-151345.820104--2020.pdf>
- Портал відкритих даних*. (2022). Відновлено з <https://data.gov.ua/>
- Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади. №493. (2019, Червень 12). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/493-2019-%D0%BF#Text>
- Про внесення змін до Положення про Центральний державний електронний архів України. №3916/5. (2016, Грудень 29). *Наказ Міністерства юстиції України*. Відновлено з https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/Polojennya_CDEA.pdf
- Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. №835. (2015, Жовтень 21). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#n1276>
- Про затвердження Положення про Центральний державний електронний архів України. №759/5. (2012, Травень 21). *Наказ Міністерства юстиції України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0759323-12#Text>
- Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. №3. (2002, Січень 4). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF/ed20210925#Text>
- Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів. №94. (2021, Лютий 8). *Постанова Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2021-%D0%BF#Text>
- Про утворення Центрального державного електронного архіву України та Центрального державного архіву зарубіжної україніки. №279-р. (2007, Травень 12). *Розпорядження Кабінету Міністрів України*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2007-%D1%80#Text>
- Про ЦДЕА України*. (2022). Відновлено з <https://tsdea.archives.gov.ua/ua/about/>
- Фіткульн, О. Т. (2014). Вибір технологій та програмних засобів для створення архівних копій веб-сайтів. *Архіви України*, 4-5, 227-235. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2014_4-5_21
- Фонди ЦДЕА*. (2022). Відновлено з https://tsdea.archives.gov.ua/ua/search_funds/
- About Us*. (2022). UK Web Archive. Retrieved from <https://www.webarchive.org.uk/en/ukwa/info/about/>
- Holzmann, H. (2019). *Concepts and tools for the effective and efficient use of web archives*. (Dissertation). Hannover: Gottfried Wilhelm Leibniz Universität. DOI: <https://doi.org/10.15488/4436>
- Library of Congress Web Archives Collection*. (2022). Retrieved from <https://www.loc.gov/item/lcwaN0001614/>
- Milligan, Ia. (2016). Lost in the Infinite Archive: The Promise and Pitfalls of Web Archives. *International Journal of Humanities and Arts Computing*, 10(1), 78-94. DOI:10.3366/ijhac.2016.0161
- Summers, E. (2021). Appraisal Talk in Web Archives. *Archivaria*, 89, 70-102. Retrieved from <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13733>
- U.S. Department of State Archive Websites*. (2022). Retrieved from <https://www.state.gov/u-s-department-of-state-archive-websites/>

REFERENCES

- 28 years of history of Ukrainian domains. (2020, July 2). Retrieved from <https://freehost.com.ua/ukr/faq/articles/25-rokiv-istoriji-ukrajinskih-domeniv-ua-v-3hh-storinkah/>
- About CDEA of Ukraine*. (2022). Retrieved from <https://tsdea.archives.gov.ua/ua/about/>
- About the formation of the Central State Electronic Archive of Ukraine and the Central State Archive of Ukrainian Literature Abroad. No. 279 (2007, May 12). *Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-2007-%D1%80#Text>
- About the Internet Archive*. (2022). Retrieved from <https://archive.org/about/>
- About the Procedure for publishing information on the activities of executive authorities on the Internet. No. 3. (2002, January 4). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF/ed20210925#Text>
- About Us. (2022). UK Web Archive. Retrieved from <https://www.webarchive.org.uk/en/ukwa/info/about/>
- CDEA funds*. (2022). Retrieved from https://tsdea.archives.gov.ua/ua/search_funds/
- Disclosure and update of open data by information managers in 2020. (2020, October). *Analytical report of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine*. Retrieved from <https://data.gov.ua/uploads/files/2021-10-11-151345.820104--2020.pdf>
- Fitkuln, O. T. (2014). Selection of technologies and software for creating archival copies of websites. *Archives of Ukraine*, 4-5, 227-235. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2014_4-5_21
- Holzmann, H. (2019). *Concepts and tools for the effective and efficient use of web archives*. (Dissertation). Hannover: Gottfried Wilhelm Leibniz Universität. DOI: <https://doi.org/10.15488/4436>
- Korzyk, N. (2017). Archives of Ukraine in the information space: the current state of website organization. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 21-24. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2017_8_7
- Kruchinina, T. (2017). Peculiarities of completing documents of personal origin in electronic form: experience of the Central State Electronic Archive of Ukraine. *Studies on archival affairs and document studies*, 24-25, 248-252. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sas_2017_24-25_28

- Kruchinina, T. G., & Chernyatynska, Y. G. (2015). Creation of archival collections of websites within the framework of initiative documentation in the Central State Electronic Archive of Ukraine. *Archives of Ukraine*, 5-6, 61-67. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2015_5-6_6
- Kuprunets, T. Ya. (2013). Trends and prospects for the development of website development, their impact on archival copying of websites. *Archives of Ukraine*, 6, 95-104. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2013_6_10
- Library of Congress Web Archives Collection*. (2022). Retrieved from <https://www.loc.gov/item/lcwaN0001614/>
- Milligan, Ia. (2016). Lost in the Infinite Archive: The Promise and Pitfalls of Web Archives. *International Journal of Humanities and Arts Computing*, 10(1), 78-94. DOI:10.3366/ijhac.2016.0161
- On amendments to the Regulation on the Central State Electronic Archive of Ukraine. No. 3916/5. (2016, December 29). *Order of the Ministry of Justice of Ukraine*. Retrieved from https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/Polojennya_CDEA.pdf
- On making changes to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding the functioning of official websites of executive authorities. #493. (2019, June 12). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/493-2019-%D0%BF#Text>
- On the approval of the Regulation on data sets to be made public in the form of open data. No. 835. (2015, October 21). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#n1276>
- On the approval of the Regulation on the Central State Electronic Archive of Ukraine. No. 759/5. (2012, May 21). *Order of the Ministry of Justice of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0759323-12#Text>
- On the implementation of an experimental project on the functioning of the National Center for Reservation of State Information Resources. No. 94. (2021, February 8). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2021-%D0%BF#Text>
- Open data portal*. (2022). Retrieved from <https://data.gov.ua/>
- Summers, E. (2021). Appraisal Talk in Web Archives. *Archivaria*, 89, 70-102. Retrieved from <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/13733>
- U.S. Department of State Archive Websites*. (2022). Retrieved from <https://www.state.gov/u-s-department-of-state-archive-websites/>